

U 11/2025 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och dess medlemsstater, å ena sidan, samt Republiken Tadzjikistan, å andra sidan

Med stöd av 96 § 2 mom. i grundlagen sänds en promemoria om ett omfattande partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och dess medlemsstater samt Republiken Tadzjikistan till riksdagen.

Helsingfors den 24 April 2025

Utrikesminister Elina Valtonen

Biträdande avdelningschef Mikko Kivikoski

24.4.2025

FÖRDJUPAT PARTNERSKAPS- OCH SAMARBETSAVTAL MELLAN EU OCH DESS MEDLEMSSTATER, Å ENA SIDAN, SAMT REPUBLIKEN TADZJIKISTAN, Å ANDRA SIDAN**1 Bakgrund och avtalets syfte**

Europeiska unionens råd bemyndigade den 8 december 2022 kommissionen och en hög representant att inleda förhandlingar om ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal (Enhanced Partnership and Cooperation Agreement, EPCA) med Republiken Tadzjikistan. Avtalet ska ersätta avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Tadzjikistan, å andra sidan (FördrS 14 och 15/2010) som trädde i kraft 2010.

Förhandlingarna, vars mål är att intensifiera samarbetet mellan EU och Tadzjikistan, har fungerat som ett instrument som främjat de pågående reformerna och utvecklingen i Tadzjikistan. Avtalet främjar den politiska dialogen mellan EU och Tadzjikistan samt samarbetet inom ekonomin och handel. Samtidigt visar det EU:s åtagande att stödja de politiska reformerna i Tadzjikistan. Avtalet stärker dessutom EU:s ställning som en viktig partner och effektiviserar EU:s utvecklingssamarbete med Tadzjikistan.

Förhandlingarna inleddes den 23 februari 2023 i Dusjanbe, och den första förhandlingsronden slutfördes i juni 2023 i Dusjanbe. Därefter har förhandlingarna framskridit snabbt. Avdelningen om handel har varit föremål för separata förhandlingar.

Efter den fjärde förhandlingsronden nåddes resultat i slutet av 2024, och huvudförhandlarna har sinsemellan preliminärt kommit överens om texten. För närvarande finns inga uppgifter när ett förslag om att underteckna avtalet på EU:s vägnar ges.

Syftet med avtalet är att fördjupa de politiska och ekonomiska relationerna mellan EU och Tadzjikistan.

2 Avtalets huvudsakliga innehåll

I ingressen i avtalet konstateras också bland annat att parterna förbinder sig att respektera reglerna i FN-stadgan och FOSSE:s slutakt från konferensen i Helsingfors, fredligt lösande av konflikter, Världshandelsorganisationen WTO:s regler, principerna i FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling och Parisavtalet 2015.

Avtalet innehåller även standardklausuler som används i samarbetsavtal med olika stater och som gäller de mänskliga rättigheterna, den internationella brottmålsdomstolen (ICC), reglering av handel med lätta vapen (SALW), bekämpning av terrorism och förhindrande av spridning av massförstörelsevapen (WMD).

Avsikten är att införliva följande avdelningar i det utvidgade samarbets- och partnerskapsavtalet mellan EU och Tadzjikistan: I mål och allmänna principer, II politisk dialog och reformer; samarbete på området utrikes- och säkerhetspolitik, III rättvisa, frihet och säkerhet, IV handel och handelsrelaterade frågor, V samarbete på området ekonomisk och hållbar utveckling, VI andra samarbetsområden, VII finansiellt och tekniskt samarbete, VIII institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser.

Avdelning I: Mål och allmänna principer

Avtalet baserar sig på respekt för demokratiska principer, FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt andra centrala internationella människorättsinstrument och rättsstatsprincipen. Dessa områden bildar den väsentliga delen av avtalet. Avtalsparterna förbinder sig att iakttä internationella arbetslivsbestämmelser enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO), god förvaltning, fri marknadsekonomi, främjande av hållbar utveckling, insatser mot klimatförändringar, bekämpning av internationell brottslighet samt terrorism och spridning av massförstörelsevapen.

Avdelning II: Politisk dialog och reformer; samarbete på området utrikes- och säkerhetspolitik

Enligt avtalet ska EU och Tadzjikistan föra politisk dialog för att främja samarbetet och stärka demokratin och utvecklingen i Tadzjikistan, utveckla dialogen och fördjupa samarbetet mellan parterna inom området säkerhet och försvar, främja fredlig konfliktlösning och principerna om territoriell integritet och förbättra förutsättningarna för regionalt samarbete och förbindelsepolitik.

Avtalsparterna bedriver samarbete i bland annat utvecklingen av demokratin och rättsstaten, inom området för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och främjandet av dem, stärkandet av det civila samhället, inom utrikes- och säkerhetspolitiken, inom grov internationell brottslighet inklusive Internationella brottmålsdomstolens (ICC) Romstadga, förebyggande av konflikter och krishantering samt regional stabilitet och fredlig konfliktlösning. När det gäller regionalt samarbete intensifieras samarbetet inom centrala områden, såsom hantering av gränsöverskridande vattenresurser och gränsbevakning, som stöder gränsöverskridande rörlighet, goda grannrelationer samt en demokratisk och hållbar utveckling. I avtalet konstateras också att personer som gjort sig skyldiga till allra grövsta brott ska ställas till svars på nationell eller internationell nivå.

Parterna ska också iakttä befintliga internationella avtal om förhindrande av spridning av massförstörelsevapen samt handeldvapen och lätta vapen samt ammunition till dem som de åtagit sig att iakttä samt avtala om samarbete för att bekämpa olaglig handel med vapen. Bestämmelsen om massförstörelsevapen har definierats som en väsentlig del av avtalet. I klausulen om massförstörelsevapen avtalas också om samarbete för att förhindra spridning av massförstörelsevapen och om effektiv exportkontroll.

Avdelning III: Rättvisa, frihet och säkerhet

I avtalet medger parterna vikten av att främja och skydda privatliv och personuppgifter även genom samarbete i bekämpningen av brottslighet och internationell terrorism.

Parterna avtalar om samarbete och dialog inom migration, asyl och gränsförvaltning. Avtalet innehåller också en klausul om återtagande som till väsentliga delar motsvarar klausulerna i de avtal som EU ingått med tredje stater under de senaste åren. Genom avtalet inrättas en dialog om migration, bland annat övergripande frågor om invandring och rörlighet. Enligt avtalet kan parterna förhandla om ett avtal om återtagande mellan Europeiska unionen och Tadzjikistan.

Betydelsen av avtal om återtagande har ökat under de senaste åren då EU anser att säkerställande av återvändande är en kritisk fråga i sin migrations- och asylpolitik.

Parterna ska samarbeta för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism, olaglig narkotika, organiserad brottslighet och korruption samt terrorism. Parterna bekräftar att arbetet mot terrorism iakttar rättsstatsprincipen och internationell rätt, bland annat principerna i FN-stadgan. Parterna avtalar om samarbete bland annat i fråga om genomförandet av FN:s strategi för terrorismbekämpning och säkerhetsrådets resolutioner samt delning av erfarenheter och bästa praxis.

Samarbetet mellan rättsordningarna utvecklas utifrån parternas internationella åtaganden. Avtalet innehåller också ett undantag som gäller dödsstraff.

Dessutom ingår en skrivning om konsulär hjälp.

Avdelning IV: Handel och handelsrelaterade frågor

Avdelning IV som gäller handel innehåller 15 kapitel.

Målen för avdelningen om handel är att utvidga, diversifiera och underlätta handeln mellan EU och Tadzjikistan, skapa en gynnsam miljö för investeringar och konkurrens, underlätta kapitalrörelser, öppna marknaderna för offentlig upphandling, effektivt skydda upphovsrätten, utveckla den internationella handeln så att den främjar hållbar utveckling samt inrätta en effektiv tvistlösningsmekanism. Bestämmelserna i avdelningen om handel är till sin art samarbetsfrämjande internationella regler som stärker bilateral handel.

I andra kapitlet som gäller handel med varor avtalas bland annat om att parterna inte ska påföra exporttullar vid export till den andra parten med undantag för förbehållen i avtalet. I kapitlet beskrivs de förfaranden och rutiner som tillämpas på handeln mellan parterna samt bekräftas en opartisk behandling av varor mellan parterna.

I kapitlet om öppenhet konstateras att parterna förbinder sig för sin del till WTO-avtal, men också att målet förbättrar arrangemangen för öppenhet. Kapitlet förtydligar administrationen och översynen av offentliggörande, förfrågningar och allmänt tillämpliga förfrågningar samt rutiner för omprövning.

I kapitlet om handel och hållbar utveckling bekräftas parternas åtagande att iaktta internationella avtal om hållbar utveckling när det gäller handel och investeringar. Parterna erkänner varandras rätt att reglera och vidta tillräckliga skyddsåtgärder i fråga om miljö- och arbetsrätt. Parterna kan inte försvaga skyddsnivån för att främja handel eller investeringar. Parterna åtar sig att genomföra ratificerade internationella miljöavtal, såsom Parisavtalet om klimatförändringar. Parterna genomför effektivt Internationella arbetsorganisationen ILO:s centrala avtal och andra ILO-avtal som de ratificerat. När det gäller jämställdhet mellan könen bekräftar parterna sin avsikt att genomföra bestämmelserna i handelsavtalet på ett sätt som främjar och effektiviserar jämställdheten mellan könen. Tvister som gäller handel och hållbar utveckling har uteslutits ur tvistlösningen enligt avtalet. I syfte att främja det civila samhällets deltagande kan parterna inrätta ett separat organ för detta ändamål.

I kapitlet om handel med tjänster och liberalisering av investeringar bekräftas de villkor enligt vilka företag kan verka och tillhandahålla tjänster på parternas marknader. Parterna avtalar om bilaterala villkor för internationell sjötrafik som kompletterar GATS-avtalet. När det gäller övriga servicesektorer bekräftas parternas befintliga GATS-åtaganden. Avtalet innehåller också

bestämmelser om tillstånds- och behörighetskrav samt icke-diskriminering och transparens relaterade till dessa förfaranden.

När det gäller liberalisering av investeringar är målet icke-diskriminering. Parterna åtar sig att medge behandling som mest gynnad nation för den andra partens aktörer med undantag för de sektorer för vilka avtalet innehåller förbehåll. Avtalet innehåller också sedvanliga bestämmelser i EU:s handelsavtal om prestationskrav samt den högsta ledningen och styrelsen i parternas företag. När det gäller inresa för personer relaterade till affärsverksamhet gör parterna åtaganden om företagets interna överföringar.

I kapitlet om hälso- och växtskyddsåtgärder i avtalet definieras de principer som parterna ska iakttä i handel med animaliska och vegetariska produkter genom att bekräfta WTO:s regler i bilateral handel. Avtalet smidiggör handeln mellan parterna inom denna sektor och förbättrar samarbetet samt effektiviserar informationsutbytet.

Kapitlet om tekniska handelshinder är tillämpligt på utarbetande, antagande och tillämpning av alla tekniska föreskrifter, standarder och bedömningar av överensstämmelse som kan påverka varuhandeln mellan parterna. Parterna åtar sig att förhindra uppkomsten av tekniska handelshinder i linje med WTO:s avtal om tekniska handelshinder. Artiklarna 2–9 och bilagorna 1 och 3 i ovan nämnda avtal införlivas i och blir en del av avtalet.

I kapitlet om immateriella rättigheter åtar sig parterna att genomföra internationella avtal om immateriella rättigheter i tillräcklig omfattning och effektivt. Kapitlet kompletterar och preciserar rättigheterna och skyldigheterna enligt parternas TRIPS-avtal (avtal om handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter) och andra internationella avtal om immateriella rättigheter.

Avtalet innehåller föreskrifter om konkurrensutsättningsförfaranden för offentlig upphandling enligt WTO-avtalet om offentlig upphandling (GPA – Agreement on Government Procurement). Tadzjikistan är ännu inte part i GPA-avtalet men förhandlar om att bli det. EU och Tadzjikistan öppnar ömsesidigt sina marknader för offentlig upphandling på central-, region- och lokalförvaltningsnivå samt när det gäller andra upphandlande enheter.

I kapitlet om stärkande av tullsamarbetet avtalar parterna om harmonisering och förenkling av tullförfaranden enligt WTO:s och Världstullorganisationens standarder samt EU:s instrument och bästa praxis. I kapitlet avtalas dessutom om ömsesidig administrativ handräckning i tullärenden.

Föreskrifterna om skyddsåtgärder inom handel (antidumpnings-, antisubventions- och globalt skyddsåtgärdsinstrument) i avtalet motsvarar rätt långt föreskrifterna i EU:s frihandelsavtal, WTO:s avtal om antidumpning, avtal om subventioner och antisubventioner samt regler som baserar sig på skyddsklausulavtalet. Avtalet har föreskrifter som går längre än WTO-reglerna i synnerhet när det gäller transparens och parternas rätt att försvara sig. Dessutom finns det regler som gäller principen om lägre tull och allmänt intresse.

När det gäller kapitalrörelser innehåller avtalet sedvanliga föreskrifter i EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal samt undantag från fri rörlighet för kapital inom områden som omfattas av avtalet.

Föreskrifterna om konkurrens och statsunderstöd tillämpas på alla företag. De innehåller föreskrifter om konkurrensbegränsande beteende och kontroll av företagskoncentrationer. Statsunderstöd definieras enligt WTO:s avtal om subventioner och antisubventioner, men utöver varuhandel omfattar definitionen även subventioner för tjänster. Avtalet ställer krav på statsunderstödens transparens och föreskriver om förbjudna former av statsunderstöd och förhandlingar om statsunderstöd mellan parterna.

Föreskrifterna om lösning av tvister i avdelningen om handel i avtalet är i linje med EU:s andra bilaterala handelsavtal. Tvistlösningsmekanismen har en nivå och är bindande, och den är tillämplig på olika delar i kapitlet om handel i avtalet.

I artikeln i kapitlet Allmänna undantag föreskrivs om allmänna undantag när det gäller avdelningen om handel. Artikeln om allmänna undantag iakttar artikel XX i Gatt 1994, som införlivas i avtalet när det gäller de kapitel som räknas upp i artikeln.

Parterna avtalar om att föreskrifterna i de kapitel som räknas upp i artikeln inte får tolkas så att de förhindrar en avtalspart att vidta eller tillämpa åtgärder, som bland annat anknyter till a) skyddet av den allmänna säkerheten eller allmänna moralen, b) skyddet av människors, djurs eller växters liv eller hälsa, och c) säkerställandet av efterlevnaden av lagar eller andra författningar som inte står i strid med denna avdelning. Parterna bekräftar också att eventuella undantag omfattar åtgärder relaterade till skyddet av naturresurser och internationella miljöavtal under vissa förutsättningar.

Avdelning V: Samarbete på området ekonomisk och hållbar utveckling

I avdelningen avtalas om samarbete i fråga om ekonomiska reformer, och Tadzjikistan åtar sig att vidta åtgärder för att utveckla en välfungerande marknadsekonomi. Parterna ska bland annat utbyta erfarenheter och bästa praxis med avseende på ekonomi och hållbar utveckling, makroekonomiska trender och sakkunskap och information om dessa teman.

Avdelningens samarbetsområden omfattar bland annat hantering av offentliga medel, ekonomiförvaltning och extern revision, beskattning, inklusive god förvaltning, främjande av statistikföring, hållbar förbindelsepolitik, energi, inklusive förnybar energi, främjande av energieffektivitet och energisäkerhet, trafik, miljö, klimatförändringar, industri och företagspolitik, bolagsrätt, reglering av bank-, försäkrings- och finansieringstjänster, inklusive utveckling av regleringen, utveckling av digital ekonomi och samhälle, turism, jordbruk och landsbygd, gruvdrift och råvaror, forsknings- och innovationsverksamhet samt främjande av den. Artiklarna i kapitlet är allmänna och deklaratiska. Syftet med dem är att bilda en allmän ram för det konkreta samarbetet, som redan delvis pågår. Fokus ligger på att stärka Tadzjikistans egen kapacitet.

Genom samarbete strävar parterna bland annat efter att främja kontrollen av Tadzjikistans offentliga ekonomi samt utvecklingen av den nationella statistikföringen och forskningskapaciteten. Samarbete bedrivs också för att bland annat utnyttja hållbara energikällor, utveckla energieffektiviteten och energisäkerheten samt det regionala energisamarbetet, förbättra de ömsesidiga trafikförbindelserna, skydda miljön och främja en hållbar användning av naturresurser, begränsa klimatförändringar, inklusive uppnående av målen enligt Parisavtalet om klimatförändringar, utveckla industri- och företagarpolitiken, förbättra regleringen av finansiella tjänster och utnyttja de möjligheter som digital ekonomi medför. Objekten omfattar dessutom bland annat främjande av en hållbar utveckling turism, jordbruk och gruvdrift samt av samarbete inom vetenskaplig forskning.

Avdelning VI: Andra samarbetsområden

Avdelningen omfattar de samarbetsområden som inte ingår i de tidigare avdelningarna. De består av konsumentskydd, sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter, hälsofrågor, arbete mot narkotika, psykotropa substanser och deras och relaterade prekursorer, utbildning och ungdomar, kultur, AV- och mediepolitik, idrott och fysisk aktivitet, krissituationer och skydd av befolkningen. Artiklarna i kapitlet är allmänna.

I avsnittet om genomförande bekräftas samarbete och tekniskt bistånd för att utveckla Tadzjikistans administrativa och institutionella kapacitet och genomföra åtagandena enligt avtalet och nödvändiga strukturella reformer samt tillnärmning av lagstiftningen till Europeiska unionens lagstiftning.

Avdelning VII: Finansiellt och tekniskt samarbete

I avdelningen konstateras att Tadzjikistan för att nå målen enligt avtalet kan ta emot finansiellt stöd i form av bistånd och lån från Europeiska unionen samt Europeiska investeringsbanken och andra internationella kreditinstitut. Det ekonomiska biståndet iakttar föreskrifterna enligt EU:s interna bestämmelser och EU:s tillgängliga finansieringsinstrument. EU och Tadzjikistan kan även tillsammans finansiera program och projekt. Dessutom föreskrivs att biståndet ska genomföras i enlighet med principerna om sund och uppföljningsbar ekonomisk förvaltning och att parterna ska vidta effektiva åtgärder för att förhindra och bekämpa bedrägeri, korruption och annan olaglig verksamhet. När det gäller biståndet avtalas dessutom om säkerställande av ömsesidig samordning av biståndsgivare. Därtill avtalas om relaterat samarbete med Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om utredning av misstänkt och verifierat missbruk.

Avdelning VIII: Institutionella och allmänna bestämmelser samt slutbestämmelser

Ett samarbetsråd som övervakar efterlevnaden av avtalet inrättas mellan avtalsparterna. Rådet ska sammanträda regelbundet på ministernivå, vanligtvis en gång per år eller enligt avtalsparternas överenskommelse. Samarbetsrådet kan också sammanträda med olika sammansättningar enligt överenskommelse. När det gäller frågor som handlar om avdelning IV, dvs. handel, sammanträder samarbetsrådet med sammansättningen som består av sakkunniga inom handel.

Samarbetsrådet bistås på tjänstemannanivå av en samarbetskommitté. Samarbetsrådet kan också inrätta underkommittéer eller andra organ för att bereda sin verksamhet.

Ett separat organ kan också inrättas för att informera och konsultera det civila samhället.

För samarbetet mellan Europaparlamentet och Tadzjikistans parlament inrättas en parlamentarisk samarbetskommitté för utbyte av åsikter i syfte att fördjupa och stärka parternas relationer. Kommittén består av ledamöter från Europaparlamentet och Uzbekistans parlament. Den får lämna rekommendationer till samarbetsrådet på ministernivå som också ska informera den parlamentariska samarbetskommittén om sina rekommendationer.

I avdelningen föreskrivs dessutom om bland annat avtalsparterna, det geografiska tillämpningsområdet, ikraftträdandet och avslutandet av tillämpningen av det. Dessutom innehåller avtalet en föreskrift, enligt vilken tillämpningen av avtalet kan avbrytas, om någondera avtalsparten bryter mot föreskrifter som fastställts som väsentliga delar av avtalet. Den avtalspunkt som gäller huruvida det är fråga om ett unions- och blandat avtal är tills vidare oavgjord.

Avtalet innehåller också en säkerhetsavvikelse när det gäller väsentliga säkerhetsintressen.

I avdelningen föreskrivs dessutom om avtalets ikraftträdande samt provisorisk tillämpning och ändring av det samt om att avtalet ersätter och avslutar partnerskaps- och samarbetsavtalet som trädde i kraft 2010. I avtalet föreskrivs dessutom om nya EU-medlemsländers anslutning till avtalet.

3 Avtalets rättsliga grund

Avtalsförhandlingarna har förts på unionens vägnar i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 218 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Den materiella rättsliga grunden för avtalet kan fastställas noggrant först när avtalet undertecknas och den slutliga fördragstexten är färdig. Utifrån avtalsutkastet kan man i detta skede bedöma att den materiella rättsliga grunden åtminstone är artikel 207 (handel) och 209 (utvecklingssamarbete) i EUF-fördraget. Utifrån ovannämnda materiella rättsliga grunder skulle rådet på unionens vägnar fatta beslut om att underteckna och ingå avtalet med kvalificerad majoritet enligt artikel 218.8 i EUF-fördraget.

Rådets beslut om att underteckna fördraget kräver varken godkännande från eller samråd med Europaparlamentet. Ingåendet av avtalet utifrån ovannämnda rättsliga grunder förutsätter dock Europaparlamentets godkännande enligt artikel 218.6(a)(v) i EUF-fördraget. Parlamentet informeras i alla skeden av förfarandet i enlighet med artikel 218.10 i EUF-fördraget.

4 Avtalets konsekvenser

Avtalets ekonomiska konsekvenser

Tadzjikistan är medlem i Världshandelsorganisationen WTO. Fastställande av WTO-reglerna och grundprinciperna i bilateral handel kan för sin del stödja Tadzjikistans WTO-medlemskap och förbättra förutsägbarheten och transparensen i landets affärsmiljö och därigenom stöda utvecklingen av bilateral handel. Med avtalet stöds också modernisering av Tadzjikistans ekonomi.

År 2024 uppgick Finlands varuexport till Tadzjikistan till 1,9 miljoner euro. Finland exporterade maskiner och apparater, livsmedel (främst mejeriprodukter) och pappersprodukter. Varuimporten från Tadzjikistan har varit mycket blygsam. Importen bestod av främst gummi- och väskprodukter.

Tadzjikistan drar nytta av EU:s allmänna preferenssystem (GSP) och har sökt mera långtgående status som GSP+.

Avtalets övriga konsekvenser

Avtalet främjar den politiska dialogen mellan EU och Tadzjikistan samt samarbetet inom ekonomin och handel. Samtidigt visar det EU:s åtagande att stödja de politiska reformerna i regionen. Avtalet stärker dessutom EU:s ställning som en viktig partner och effektiviserar EU:s utvecklingssamarbete med Tadzjikistan

5 Avtalets förhållande till Finlands lagstiftning och grundlag samt till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Enligt statsrådets preliminära uppskattning utifrån den nuvarande behörighetsfördelningen kommer avtalet att innehålla enskilda frågor som omfattas av den delade behörigheten. Därmed bli avtalet ett blandat avtal som kräver medlemsstaternas undertecknande och nationella godkännande. Behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsländerna är dock inte entydig, och den slutliga bedömningen av behörighetsfördelningen kan göras först när avtalstexten är slutgiltigt klar och när den rättsliga granskningen har slutförts och ärendet behandlats i EU:s organ.

I detta skede är det inte möjligt att uttömmande ange vilka konsekvenser dessa kommer att ha på området för lagstiftningen. I förhandlingarna har man kommit överens om de bestämmelser som definieras som väsentliga delar av avtalet. Sådana bestämmelser hör i kombination med sanktionsmekanismen till området för lagstiftningen på grund av deras bindande verkan, såsom

avses i grundlagsutskottets utlåtande 31/2001 rd. I samma utlåtande konstaterar grundlagsutskottet också att till exempel att återtagandeskyldigheten hör till området för lagstiftningen.

Finland har inte i motsvarande diskussioner kraftigt tagit ställning till partnerskapsavtalens rättsliga art utan har förhållit sig fallspecifikt och flexibelt till frågan om unionsavtal och blandade avtal.

6 Ålands ställning

Enligt statsrådets bedömning kan det slutliga avtalet inkludera bestämmelser som ingår i medlemsstaternas behörighet och som enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till Ålands behörighet. Enligt en preliminär bedömning ingår i avtalet endast bestämmelser om handelssektorn vilka enbart hör till unionens behörighet. Bestämmelserna om handelssektorn skulle således inte innehålla bestämmelser som hör till Ålands behörighet. I EU:s utkast till avtal har de så kallade Ålandsförbehållen beaktats i bestämmelserna som gäller offentlig upphandling. När det gäller tjänster och investeringar innehåller avtalet hänvisningar till EU:s GATS-förbindelser där det så kallade Ålandsförbehållet har beaktats.

7 Behandling av avtalet i Europeiska unionens organ och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Avtalsförhandlingarna har behandlats i rådets arbetsgrupp för Östeuropa och Centralasien samt när det gäller avdelningen om handel i rådets handelspolitiska kommitté (Trade Policy Committee, TPC).

8 Den nationella behandlingen av avtalet

Utrikesministeriet har berett ärendet i samarbete med olika ministerier och andra myndigheter. Utskrivelsen har behandlats i sektionen för yttre förbindelser och i handelspolitiska sektionen 3.-6.3.2025 enligt skriftligt förfarande.

Riksdagen informerades om förhandlingsmandatet med en E-skrivelse (E 105/2022 rd) av den 8 september 2022. Utrikesutskottet stödde statsrådets ståndpunkt, och stora utskottet skickade detta till statsrådet för kännedom.

9 Undertecknande och provisorisk tillämpning av avtalet samt avtalets ikraftträdande

I detta skede är det inte känt när avtalet kommer att undertecknas. Enligt avtalet kan avtalet tillämpas provisoriskt enligt vardera partens interna processer, men tills vidare har detta inte diskuterats i EU. Enligt utkastet till föreskriften om ikraftträdande förbinder sig parterna till avtalet enligt sina interna processer och notifierar varandra om slutförande av dessa processer. Avtalet träder i kraft den första dagen i den andra månaden som följer på den sista notifikationen.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet ser det som viktigt att avtalet ökar det politiska samarbetet och tillnärmar synsätten inom utrikespolitik och säkerhetspolitik samt främjar den internationella och regionala stabiliteten. Avtalet bör grunda sig på främjande och skydd av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt respekt för demokrati och rättsstatsprincipen.

Statsrådet stöder utveckling av bestämmelserna om handel i partnerskaps- och samarbetsavtalet från 2010 som är tänkt att ersättas med detta nya avtal. Statsrådet anser att förhandlingarna stöder

utvecklingen av Tadzjikistans affärsmiljö och förbättrar samarbetet mellan EU och Tadzjikistan inom handelsområdet.

Statsrådet betonar betydelsen av de standardklausuler som införs i samarbetsavtalen med alla länder. Statsrådet anser det vara viktigt att även skyldigheten att återta egna medborgare ingår i avtalet.